

Féile Eolaíochta

Ceist 1 Beidh tú ag féachaint ar ball ar thuirisc faoi fhéile eolaíochta sa Ghaillimh. Sula bhféachann tú ar an tuairisc an féidir leat féin agus an duine in aice leat na téarmaí / frásaí Gaeilge a aimsiú de na focail seo thíos:

1. National Science Week: _____
2. stimulate interest: _____
3. 3rd level: _____
4. many shows will be organised: _____
5. inspire / wake up: _____
6. so as: _____
7. to think about: _____
8. free: _____
9. great opportunity: _____
10. throughout Galway county and city: _____
11. equipment: _____

Ceist 2 Cén fáth ar luadh na figiúirí seo sa mhír?

1. 15
2. 15,000
3. 120

Ceist 3 Pléigh na ceisteanna leis an duine in aice leat:

(a) Féach ar na hábhair scoile a luadh sa mhír. An bhfuil na hábhair seo á ndéanamh agat féin? Cén fáth?

An eolaíocht, an teicneolaíocht, an mhatamaitic agus an innealtóireacht

(b) Scríobh liosta de na hábhair (scoile nó ollscoile) a bhfuil tú ag déanamh staidéir orthu agus cuir in ord iad – uimhir a haon in aice leis an ábhar is fearr leat agus mar sin de. Mínigh cén fáth a bhfuil dúil / suim agat in ábhair áirithe agus nach bhfuil in ábhair eile.

(c) Féach anois ar an liosta ábhar atá agat agus bain úsáid astu chun an riail ‘caol le caol agus leathan le leathan’ a mhíniú.

Ceist 4. ‘...cuireadh...’ agus ‘...bunaíodh...’

(a) Féach ar na briathra seo a leanas, an féidir leat iad a chur san aimsir chaite – an fhoirm cheisteach agus dhiúltach chomh maith? Ná déan dearmad de na pointí seo:

Cuir Íoc Bunaigh imigh Glan

- Séimhiú
- 'd' ar ghuta
- ? → Ar
- X → Níor

(b) Scríobh 5 líne faoina ndearna tú ag an deireadh seachtaine.

(c) Anois, cuir ceist ar an duine in aice leat cad a rinne sí / sé!

(d) Anois féachaigí ar na samplaí arís: ‘...cuireadh...’ agus ‘...bunaíodh...’
Cén chuid den aimsir chaite atá i gceist leo? Agus cad iad na deirí a bhaineann leis an dá réimniú?

Ceist 5 ‘... *m’aois*...’ vs. ‘...*m’aois-se*...’

Cé go gcuirtear béim ar an aidiacht shealbhach sa chaint sa Bhéarla ní hionann an scéal i nGaeilge – cuirtear *-se/-sa* le deireadh na bhfocal. Is minic a chloistear tionchar an Bhéarla ar an ghné seo den Ghaeilge. Abair amach na habairtí seo as Gaeilge leis an duine in aice leat:

That’s *my* book. Leave it there!
I don’t have it. *She* has it.
My brother is so much better at maths than *yours*.
I don’t know about *you* but *I* was terrified.

Ceist 6 Pléigh na ceisteanna seo leis an duine in aice leat nó le do ghrúpa:

Ar fhreastail tú féin riamh ar fhéile mar seo?
An bhfuil go leor obair phraiticiúil mar chuid de na hábhair eolaíochta sa scoil, dar leat?
Cén fáth a bhfuil sé tábhachtach go ndéanfadh daoine óga staidéar ar an eolaíocht agus ar an teicneolaíocht san ollscoil, dar leat?

Freagraí

Ceist 1

1. National Science Week:	<i>seachtain náisiúnta na heolaíochta</i>
2. stimulate interest:	<i>suim a spreagadh</i>
3. 3 rd level:	<i>an tríú leibhéal</i>
4. many shows will be organised:	<i>reáchtálfar lear mór seónna</i>
5. elicit / wake up:	<i>múscailt</i>
6. so as:	<i>ionas go</i>
7. to think about:	<i>machnamh a dhéanamh faoi</i>
8. free:	<i>saor in aisce</i>
9. great opportunity:	<i>an-deis</i>
10. throughout Galway county and city:	<i>fud fad chontae agus chathair na Gaillimhe</i>
11. equipment:	<i>trealamh</i>

Ceist 2

- 15 – tá an fhéile ar siúl le cúig bliana déag anuas.
- 15,000 – seo líon na ndaltaí a ghlacann páirt san fhéile
- 120 – seo líon na scoileanna a ghlacann páirt san fhéile, idir mheánscoileanna agus bhunscoileanna.

Ceist 3

Bí cinnte go bhfuil na foghlaimeoirí in ann na hábhair a bhfuil siad ag déanamh staidéir orthu a rá agus a scríobh go cruinn. Tabhair deis dóibh plé a dhéanamh ar a gcuid ábhar. Téigh siar ar an riail ‘caol le caol agus leathan le leathan’ leo:

Nuair a bhíonn dhá shiolla nó níos mó i bhfocal caithfidh na siollaí a bheith de réir a chéile ó thaobh na ngutaí de. Má bhíonn guta caol roimh an chonsan sa chéad siolla ba cheart go mbeadh guta caol i ndiaidh an chonsain. Féach –

F I S I C
 guta caol consan guta caol

Má bhíonn guta leathan roimh an chonsan sa chéad siolla ba cheart go mbeadh guta leathan i ndiaidh an chonsain. Féach –

E O L A Í O C H T
 guta leathan consan guta leathan

Ceist 4

(a)

Cuir

Ar chuir, cuir, níor cuir

Íoc

Ar íoc, d’íoc, níor íoc

Bunaigh

Ar bhunaigh, bhunaigh, níor bhunaigh

imigh

Ar imigh, d’imigh, níor imigh

Glan

Ar ghlan, ghlan, níor ghlan

(b) An briathar saor (aimsir chaite)

An chéad réimniú: -adh nó –each

An dara réimniú: -aíodh nó –íodh

Ceist 5

Sin mo leabharsa. Fág ansin é!

Ní agamsa atá sé. Tá sé aicise.

Tá mo dheartháirse i bhfad níos fearr ag déanamh matamaitice ná do dheartháirse!

Níl a fhios agam fútsa ach bhí eagla an bháis ormsa.

Ceist 6

Abair leis na foghlaimeoirí na ceisteanna a phlé ina mbeirteanna nó i ngrúpaí.

Maolra Mac Donnchadha

Cuireadh tús leis an gcúigiú féile dhéagⁱ san eolaíocht agus sa teicneolaíocht i gCathair na Gaillimhe inniu. Tá baint ag an bhféile le seachtain náisiúnta na heolaíochta agus é mar aidhm léi suim a spreagadh i ndaoine óga le súil go ngabhadh siad leis na hábhair sin ag an tríú leibhéal.

Áine Lally

Reáchtálfar lear mór seónna cosúil leis an gceann seo as seo go dtí deireadh na míosa mar chuid d'fhéile eolaíochta agus teicneolaíochta na Gaillimhe. Cúig bliana déag ó shin a bunaíodh an fhéile chun suim san eolaíocht, sa teicneolaíocht, sa mhatamaiticⁱⁱ agus san innealtóireacht a mhúscailt i ndaoine óga ionas go ngabhadh siad leis na hábhair sin.

Tom Hyland

Tá na huimhreacha agus an uimhir daltaí ag éirí agus ag éirí (níos mó) agus tá go leor postannaⁱⁱⁱ le fáil sna comhlachtaí sa *biometric area* agus *also* sa *software area*.

“Cuidíonn an fhéile seo liomsa agus le mo chairde machnamh a dhéanamh faoi chúrsaí fisice^{iv} agus eolaíochta anseo.”

“Agus cuidíonn sé le daoine m’aois-se^v níos mó suime a fháil isteach san eolaíocht má bhíonn siad ag iarraidh é a dhéanamh san ollscoil nó rud éicint.”

Áine Lally

Cuirfear imeachtaí agus seónna saor in aisce ar fáil do chúig mhíle dhéag dalta le céad fiche bunscoil agus meánscoil ar fud chontae agus chathair na Gaillimhe mar chuid den fhéile bhliantúil seo.

Laoise Bhreathnach

Tugann sé an-deis dúinn cur le hobair na scoile mar tagann leithéidí *Ionad Oideachais na Gaillimhe* isteach agus a bpáirtnéirí *Medtronic* agus iad sin agus tugann siad trealamh leo agus cuireann siad na páistí ag obair.

“Seo *jet ski* agus rinne mise agus Conchúr é”

“Ní maith liom bheith sa seomra ranga ag déanamh mata agus *spelling* agus táblaí. Tá sé i bhfad níos fearr a bheith anseo ag déanamh *navy ship* le mo chara”

Áine Lally

Áine Lally, Nuacht TG4

ⁱ *déag* a deirtear

ⁱⁱ *sa matamaitic* a deirtear

ⁱⁱⁱ *poist* atá sa chaighdeán

^{iv} *fisic* a deirtear

^v *m’aois* a deirtear